

NUMER NA NOWY ROK

Renata Dancewicz
Nie wstydę się PRL

Rada Konsultacyjna
przy gen. Jaruzelskim
drogą do Okrągłego Stołu

Gen. Bogusław Pacek
Armia pod butem polityków

Dr Matthias Kneip
Bawarczyk – przyjaciel Różewicza

Marnowanie jedzenia
– ciemna strona świąt

Na obraz i podobieństwo nasze

CELEBRYCY

ISSN: 1509-3115 Indeks: 353299

9 771509 311201

ALANA HAIM COOPER HOFFMAN
SEAN PENN TOM WAITS
BRADLEY COOPER BENNY SAFDIE

Scenariusz i reżyseria

PAUL THOMAS ANDERSON

LICORICE PIZZA

W KINACH OD 31 GRUDNIA

DEMOTYWATORY.PL

Pamiętajmy o samotnych

Na Nowy Rok przybywa nadziei. Wyobrażamy sobie, że w kraju będzie mądrzej i uczciwiej. A my pozbędziemy się nałogów i ostro popracujemy nad zdrowiem i kondycją.

Koniec roku to czas podsumowań. Tych prywatnych, którymi niechętnie się dzielimy, i tych, które na wszelkie sposoby opisują wszystkie dziedziny naszego życia. Globalnie i szczegółowo. Analitycy wchodzą w każdą szczelinę. Świat nigdy nie był tak gruntownie przebadany i opisany. Wszystko, o czym tylko pomyślimy, możemy zobaczyć w kolorowych tabelkach, słupkach i wykresach.

A jednak, wiedząc aż tyle, w gruncie rzeczy wiemy mało. W Polsce jest z tym jeszcze gorzej, bo rola ekspertów została sprowadzona do dekoracji. Chyba że są to eksperci od propagandy, *public relations* czy wizerunku. Ci są słuchani, bo mogą pomóc wygrać wybory, a później tak mieszać ludziom w głowach, że uwierzą w każdy kit. Instytucje demokratyczne wyraźnie ten pojedynek przegrywają. Nie nadążają za pomysłowością cynicznych socjotechników. To jeden z paradoksów współczesnego świata. Z jednej strony, mamy coraz lepszy dostęp do przebogatych zasobów wiedzy, z drugiej – pakujemy się w katastrofy na masową skalę. Pandemia jest tu dobrym przykładem. I nauką. Widzimy, jak kto sobie radzi z tym śmiertelnym wyzwaniem. Tym, co nas najbardziej różni od państw Unii, jest podejście władzy do walki z covidem. Eksperci mówią rządowi swoje. Zaszczepiona większość społeczeństwa domaga się ochrony przed antyszczepionkowcami. Ale rządzący wiedzą, że skoro mogą liczyć na poparcie

**Drodzy Czytelnicy i Przeglądowa Rodzino,
na Nowy 2022 Rok życzymy
Wam dobrego zdrowia, unikania wirusów
i żeby znowu białe było białe, a czarne – czarne.
Wspierajmy się. Nie jesteście sami.
Zespół PRZEGLĄDU**

wyborcze tej grupy, muszą kluczyć. Uprawiają więc grę pozorów i liczą, że jakoś to będzie. To jakoś to według oficjalnych danych ponad 90 tys. zgonów na covid. A wiadomo, że faktycznie dużo więcej.

Czy jest na to kunktatorstwo władzy jakaś recepta? Jest, bo skoro władza ulega naciskom mniejszości, to tym bardziej przestraszy ją bunt większości. Możemy masowo umierać albo wyegzekwować od rządu przestrzeganie naszych praw.

By nie kończyć tak minorowo, chcę zaapelować, aby szczególnie w tych dniach pamiętać o ludziach chorych i samotnych. Każdą pomoc przyjmą z wdzięcznością. A często wystarczy życzyliwa rozmowa telefoniczna.

Jeśli zaś myślicie podobnie jak nasi autorzy, powiedzcie o naszym tygodniku znajomym, a młodszym generacjom wykupcie e-prenumeratę. To tak niewiele kosztuje. Życzę dobrego roku. Z nami.

CYTATY ROKU 2021

ADAM MICHNIK, redaktor naczelny „Gazety Wyborczej”

Myślę, że Kołodko miał więcej racji niż Balcerowicz.
„Zdanie”

DANIEL PASSENT, komentator

W Polsce niczego nie robi się na sto procent, to i dyktaturę mamy kulawą. Naszą polską dyktaturkę.
„Polityka”

PROF. TADEUSZ KLEMENTEWICZ, politolog, UW

Młode pokolenie uwiódł Jobs, a sponiewierał Bezos – rentierzy sieci.
„Trybuna”

JONATHAN FREEDLAND, publicysta „Guardiana”

Czy pewnego dnia pomyślimy o Facebooku to samo, co dziś myślimy o papierosach?
„Forum”

BAKOWSKI

W NUMERZE

KRAJ

- 8 Armia pod butem polityków**
– rozmowa z gen. Bogusławem Packiem
- 12 Sceptycy jednak się szczepią**
Zaskakująca zmiana postaw
- 13 Zniknęło poczucie obciachu**
– rozmowa z Renatą Dancewicz
- 16 Biedny inteligent patrzy na Dodę**
Celebryci jak społeczeństwo
- 22 Świąteczny zero waste**
Drugi obieg żywności

HISTORIA

- 26 Laboratorium kompromisu**
Rada Konsultacyjna
drogą do Okrągłego Stołu
- 29 Nie chcemy polskiej biedoty**
Emigracja do Stanów Zjednoczonych

ZAGRANICA

- 32 W kilka cel dookoła świata**
Polacy w zagranicznych więzieniach
- 34 Bawarczyk – przyjaciel Różewicza**
– rozmowa z dr. Matthiasem Kneipem
- 38 Kanada z sercem dla imigrantów**
Korespondencja z Kanady
- 42 Afryka dla Afrykanów**
Prawdziwa cena złota

KULTURA

- 46 Jest bardzo ciekawie**
– rozmowa z Martą Gardolińską
- 49 Culturalia**
- 66 Beksiński. Obrazy**

OBSERWACJE

- 50 Zrzucajmy ręczniki!**
Sauna na Wiśle
- 58 Kalendarze 2022**

EKOLOGIA

- 54 Australia w ogniu**
– rozmowa z Szymonem Drobnikiem

FELIETONY I KOMENTARZE

- 3 Jerzy Domański**
Pamiętajmy o samotnych
- 21 Roman Kurkiewicz**
Ku nowej utopii
- 37 Tomasz Jastrun**
Po latach
- 53 Wojciech Kuczok**
Dymgła
- 57 Agnieszka Wolny-Hamkało**
Z rąk do rąk

22

KRAJ

ŚWIĄTECZNY ZERO WASTE

Drugi obieg żywności

46

KULTURA

JEST BARDZO CIEKAWIE

– rozmowa
z Martą Gardolińską

58

OBSERWACJE

KALENDARZE 2022

Projekt okładki: Iza Mierzejewska

FOT. JACEK DOMIŃSKI/REPORTER, KAROL MAKURAT/REPORTER,
PIOTR MOŁĘCKI/EAST NEWS, ARTUR ZAWADZKI/REPORTER, TRICOLORS/EAST
NEWS(2), PAWEŁ WODZYŃSKI/EAST NEWS, MATEUSZ JAGIELSKI/EAST NEWS,
JAREK PRASZKIEWICZ/FORUM, JAN BIELECKI/EAST NEWS

f Dlaczego Kaczyński nas ogrywa?

Jarosław Kaczyński, choć poobijany, nadal pociąga za sznurki polskiej polityki. Dlaczego tak uważam? Bo w dalszym ciągu to on wyznacza tematy, którymi żyją opozycyjni politycy i związane z nimi media. Przeciwnicy PiS nie są w stanie sprawić, by formacja rządząca musiała się z czegoś tłumaczyć – gdy wychodzi na jaw jakaś jej nieudolność czy draństwo, prezes zawsze zdoła wyciągnąć z kapelusza nowy temat, i to taki, że sympatia dużej części opinii publicznej będzie po jego stronie. To już truizm, ale Kaczyński jest silny słabością opozycji, której liderzy to w większości ludzie leniwi intelektualnie i która w 2022 r. nadal będzie się ograniczać do bycia anti-PiS w przekonaniu, że to w końcu wystarczy, by naród poprosił ją o powrót do władzy. *Grzegorz Panufnik*

f Gambit Jaruzelskiego

Szlachcic, sybirak, najmłodszy w korpusie generalskim, doprowadził ten zmęczony kraj w miarę suchą nogą do demokratycznych przemian. A Solidarność, ta Solidarność, ukrywa swoje poparcie dla generała w ocenie stopnia zagrożenia naszej suwerennej państwowości po groźbach sojusznika w liście z 5 czerwca 1981 r.

Ryszard Jędrzejewski

Gdyby nie gen. Jaruzelski i stan wojenny, to nie wiadomo, czy wojska Układu Warszawskiego nie weszłyby do Polski i nie polałyby się krew.

Grzegorz Kowalczyk

Andrzej Duda nazwał Jaruzelskiego tchórzem i zdrajcą. Mówi to człowiek, który boi się uchodźców i wysyła przeciw nim

wojsko. Mówią to pogrobowcy sanacji, której przywódcy w obliczu wojny uciekali za granicę. Itd., itp. Cokolwiek sędzić o Jaruzelskim, wziął na siebie dużą odpowiedzialność, wprowadzając stan wojenny. Mało dziś jest takich przywódców. Albo wina Tuska, albo kogoś innego, byle nie nasza. *Michał Czarnowski*

f Bezpardonna pochwała eutanazji

Zgadzam się z red. Romanem Kurkiewiczem w kwestii prawa do eutanazji. Kilka lat temu musiałam uspić mojego 24-letniego kota. Pani doktor przyjechała do domu, potwierdziła, że są to jego ostatnie dni i bardzo cierpi. Dostał zastrzyk usypiający, a następnie zatrzymujący pracę serca. Leżał u mnie na kolanach, obok był przytulony jego młodszy przyjaciel. Myślałam, jak będzie wyglądał koniec mojego życia: szpitalny korytarz, hospicjum? I zazdrościłam kotu. *Joanna Wdzięczna*

f Epitafium dla Polskiego Radia

Kiedyś słuchałem głównie Polskiego Radia, dziś robię to rzadko, najczęściej słucham Dwójki, której jeszcze nie spał. Ba, jeden z moich sąsiadów emerytów od rana do późnego wieczora kręci się po podwórku, majsterkuje i słucha radia. Zawsze to była Jędynka, od ponad roku słyszę tam jedną z komercyjnych szmir. To pokazuje, co te tachudry zrobiły z Polskim Radiem.

Konrad Malec

Moja historia słuchacza: Laskowski, który zamęczył Trójkę, „myśliciele”, co zaorali Polskie Radio Bis, „cepleniada” w Dwójce. Od paru lat jestem szczęśliwym użytkownikiem odbiornika internetowego. Tylko muzyka. Nieistotne, który przez bardziej się wymądrzył. *Andrzej K. Radzikowski*

ZDJĘCIE TYGODNIA

Grudzień przy ognisku w Japońskim Centrum Małp w mieście Inuyama.

70% Polaków popiera budowę elektrowni jądrowych, a 58% zgadza się na lokalizację w okolicy ich miejsca zamieszkania.

Rośnie eksport polskiej żywności i sięga już 35 mld euro. Sprzedajemy ok. 80% naszej wołowiny, prawie 60% drobiu i ponad 40% mleka.

Polska jest w europejskiej czołówce producentów wyrobów czekoladowych. Po Niemczech, które mają 33% rynku, Włochach (15,6%), Francji (9,2%) i Holandii (9%) Polska ma 6,7% rynku.

Gmina Czernica (Dolnośląskie), **gmina Stawiguda** (Warmińsko-Mazurskie) i **gmina Wieliszew** (Mazowieckie) **to miejsca, do których najchętniej przeprowadzają się Polacy**.

88,5% dorosłych Polaków ma rachunek płatniczy.

38% dużych i średnich krajowych firm popiera przystąpienie Polski do strefy euro. O 2% więcej niż rok wcześniej, ale o potowę mniej niż w 2010 r.

Kraków po wprowadzeniu w 2019 r. zakazu palenia węglem **nie jest już liderem najbardziej zanieczyszczonych miast w Polsce i Europie**.

Cis pospolity z Henrykowa Lubańskiego, **który liczy sobie ponad 1,2 tys. lat, jest najstarszym drzewem w Polsce**.

Za decyzję Antoniego Macierewicza o wycofaniu się z umowy o zakupie śmigłowców Caracal zapłacimy 80 mln zł. Wykończeniem oferty Francuzów chwalił się mieszkający w USA Wacław Berczyński, członek skompromitowanej komisji smoleńskiej.

Biskup senior Antoni Dydycz polecił Jarosławowi Kaczyńskiemu Tadeusza R., byłego senatora PiS, byłego wiceministra rolnictwa, a wcześniej prezesa spółdzielni mleczarskiej Bielmek w Bielsku Podlaskim. **Zatrzymanego przez CBA z zarzutami kryminalnymi**. Pupil Dydycza ma na sumieniu setki rolników, którzy nie dostali pieniędzy za mleko.

Nowy Targ jest najbardziej zanieczyszczonym i rakotwórczym miastem w Polsce. W 2020 r. przez 90 dni były w nim przekraczane normy jakości powietrza (Polski Alarm Smogowy). **W czołówce są też Nowa Ruda, Nowy Sącz, Sucha Beskidzka, Goczałkowice-Zdrój i Rabka-Zdrój**.

Starosta sokólski Piotr Rečko (PiS) to wynalazca nowego typu. **Wpadł na pomysł podwójnego otwierania drogi po przebudowie**. Drugie otwarcie drogi od granicy gminy Sidra do Gliniszcz Wielkich było powiązane ze święceniem.

Około 10% polskich uczniów cierpi na dysleksję. **A ok. 7% ma zaburzenia językowe**, czyli trudności z przyswajaniem mowy ze słuchu i z utrwalaniem jej na piśmie (Instytut Badań Edukacyjnych).

PRZEBŁYSKI

Teflonowy Kraśko

Uronił tezkę i przeprosił. Zdziwiony, że ktoś tak wielki jak on też musi przestrzegać prawa. Jak jakiś maluczek. W USA, które wlece kocha, po takim numerze byłby już za drzwiami. Dla widzów, których oszu-

kiwał przez sześć długich lat, już jest za drzwiami. Piotr Kraśko, jeździec bez prawa jazdy, po wyjściu ze studia był popositym krętaczem. Co zostało z wizerunku, który budował? Balon pękł przy pierwszej uczciwej kontroli drogowej. Wcześniej jakimś cudem Kraśce udawało się omijać policję. Pewnie i teraz

kumple z TVN pomogą. Ale dla widzów Piotr Kraśko jako komentator to historia zamknięta. Nie zginie jednak. Poradzi sobie w showbiznesie. Fajniutka, egzaltowana przylepa pasuje tam wybornie.

Harcerska „mafijka”

Szanujemy harcerzy. Ale trudno szanować grupę, która wyszła ze Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej i pod wodzą Michała Dworczyka doi Rzeczpospolitą bez skrupułów. Taki druh Mariusz Chłopik był już za rządów PiS w radach nadzorczych KGHM i Lotosu. Robił za dyrektora w PKO BP. Takie mamy czasy, że jako zięć eksministra, a obecnie wojewody mazowieckiego Konstantego Radziwiłła druh Chłopik bierze, co zechce. Z tego dobrobytu tak mu odbiło, że w korespondencji z Dworczykiem pisze: „Nawet Putin nie ma tak sprawnej ekipy jak premier Mateusz Morawiecki”. Oj, sprawnej, sprawnej. Widzimy przecież te tysiące łapek, które zręcznie chwytają coraz większe łupy. Cwani, ale nie za mądrzy. Mejle Dworczyka, Chłopika, Michała Kuczmierowskiego i Tomasza Filla to gotowy materiał dla prokuratury. Kiedys?

Kaleta plus 700 baniek

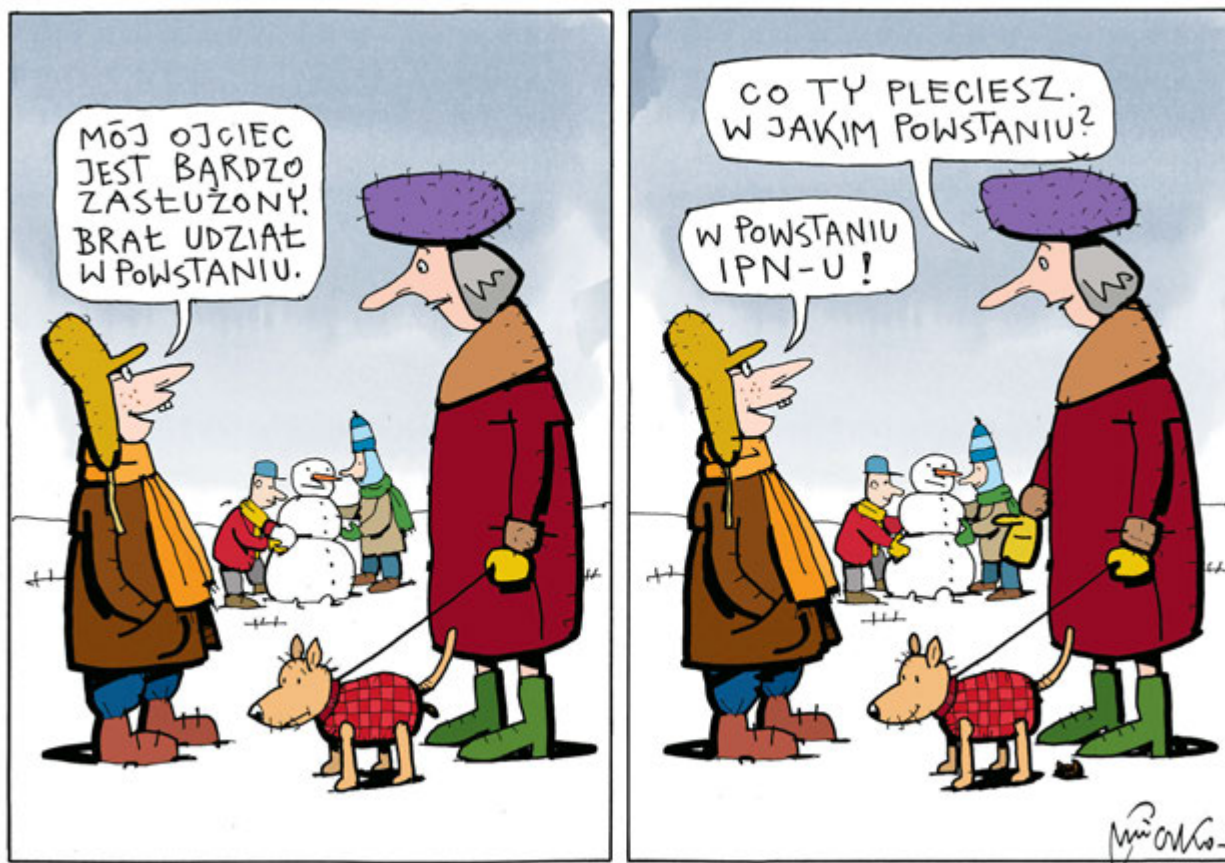

Czy facet, od którego nikt by nie kupił używanego samochodu, może lekką ręką wydawać setki milionów złotych? Jeśli jest z Solidarnej Polski, to może wydać nawet miliard. A co mu tam. Sebastian Kaleta, wicek u Ziobry, przepchał w ekspresowym tempie ustawę o 700 mln zł na budowę kolejnego muzeum „wyklętych”. Na Rakowieckiej mają być wieże z białego marmuru. Jeszcze w maju tenże Kaleta bredził, że potrzebuje na to 300 mln. Po siedmiu miesiącach dopisał 400 mln. Jak go wyborcy nie odetną od tego cya, to „Bury”, „Ogień” i „Łupaszka” będą nas kosztować ze 2 mld (!).

Daj się zabić w klatce

Pod okiem szeryfa Ziobry kwitnie barbarzyńska nawałanka w klatkach. Za parę złotych tłuką się faceci. Do klatek, by zmasakrować rywalkę, pakują się również kobiety. Coraz brutalniejsze widowisko. Złamane szczęki, wybite zęby. Wszędzie krew. Kretyńskie pseudonimy. Publika wyje. Jest ekstra. Mordobicie nazywa się MMA. A fani to widownia żądna krwi. Dżentelmeni i smakosze. Biznes się kręci, dzięki agresywnej promocji i transmisjom rosną zarobki organizatorów. Są wśród nich ludzie powiązani z mediami. Wiedzą zatem, jak z tego badziewia robić show. A Ziobro? Nawet śmierć w klatce go nie ruszyła. Po prostu ktoś „przegrał walkę o życie”.

PYTANIE TYGODNIA

Jakiego Polaka wychowuje TVP Info?

RYSZARD BAŃKOWICZ,

przewodniczący Rady Etyki Mediów

TVP wychowuje Polaka niezainteresowanego władzą swojego kraju, tym, jak ona nim rządzi – zdegradowanego polityką do stopnia, w którym przestaje się nią interesować. Polaka biernego, przekonanego, że żadne jego działania nie są w stanie zmienić zastanej rzeczywistości. Człowieka pełnego rezygnacji, a także niechęci do wszystkiego, co inne, obce, cudzoziemskie, europejskie. Niechętnego idei otwartego społeczeństwa i przybyszom z innych krajów, niezainteresowanego uczeniem się języków obcych. Obecnej władzy nie zależy bowiem na tym, by poszerzać horyzonty obywateli.

ANDRZEJ MAŚLANKIEWICZ,

sekretarz generalny Stowarzyszenia Dziennikarzy RP

TVP Info to tuba propagandowa rządu i partii rządzącej, prowadząca indoktrynację widzów w najgorszym wydaniu. Jeżeli założymy, że

jej programy oglądają ludzie młodzi, w co nie bardzo chce mi się wierzyć, to wychowuje ich ona w totalnym zakłamaniu. Przypomina to czasy PRL. Polak czerpiący z tego kanału fałszywy obraz współczesnych wydarzeń oraz historii nie będzie w stanie w prawidłowy sposób oceniać rzeczywistości.

DR HELENA CHMIELEWSKA-SZLAJFER,

socjolożka, Akademia Leona Koźmińskiego

Sądząc po statystykach, TVP Info nikogo nie wychowuje. Nie dość, że stacja ta ma śladową oglądalność (dobowy udział w rynku na poziomie 4,4%), to niemal 60% jej widzów stanowią osoby powyżej 65. roku życia. Tych poniżej 18. roku życia jest ok. 15%. Przy tak małej skali nie ma więc o czym mówić, jeżeli chodzi o możliwości kształtowania światopoglądu młodzieży. Niemniej jednak jest często pomijana grupa, na którą ten kanał ma potencjalnie większy wpływ. Telewizja publiczna jako

jedyny duży nadawca ma całą sekcję programów nadawanych z tłumaczeniem na język migowy. Prywatne stacje zapomniały, że jeśli chcą docierać do osób niesłyszących, muszą dostosowywać informacje do ich możliwości odbioru. W erze telewizji cyfrowej nie jest to technicznie trudne.

**Czytelnicy PRZEGLĄDU
BARTŁOMIEJ GNIĄDEK**

Chama, który jest dumny z tego, że jest chamem.

OLAF NOWACZYK

TVP Info stosuje się do wskazówek Rousseau z „Emil, czyli o wychowaniu” – nie tylko wychowuje głupców, ale przede wszystkim uważa swoich widzów za głupców i tak ich traktuje.

TOMASZ VERG

Telewizja Polska w PRL nie wychowywała obywatela posłusznego władzy i TVP Info też się nie uda.

Not. Michał Sobczyk